

עירובין יט. (שורה ראשונה) עד כ. (שורה ראשונה)

ביאורי מושגים

תל המתלקט: שפוע מדרון של תל נחשב מחיצה כשיש עליה של 10 טפחים [=הגובה הדרוש למחיצת רה"י] במדרון שארכו לכל היותר 4 אמות (=24 טפחים) [קרוב ל-22.6°].
[="תל המתלקט עשרה מתוך ארבע"=]

ר' ירמיה בן אלעזר (=ריב"ל):

מדת בשר ודם - אדם שמתחייב הריגה למלכות עשוי לקלל את המלך.

מדת הקב"ה - אדם שמתחייב הריגה למקום שותק ולא עוד אלא שמשבח ומצדיק את הדין.

קושיה מדברי ריש לקיש:

רשעים אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרים בתשובה, שנאמר: "ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים ב".

תירוץ סתמא דגמרא:

פושעי ישראל - חוזרים בתשובה (ומשבחים).
פושעי עובדי כוכבים - אינם חוזרים בתשובה.

תירוץ רב כהנא:

כוונת הפסוק לזמן עבר (שפשעו, ולא שעדיין פושעים), ולכן אין מקום לקושיה.

3 פתחים יש לגיהנם: במדבר, ביים, בירושלים (ר' ירמיה בן אלעזר).

7 שמות יש לגיהנם: שאול, אבדון, באר שחת, בור שאון, טיט הון, צלמות, ארץ התחתית. (ואילו השמות "גיהנם" ו"תפתה" מבטאים משמעות ולא שם) (ריב"ל).

פתחו של גן עדן: או בבית שאן (שבא"י), או בית גרם (שבערביא), או דומסקין (שבבין הנהרות) (ריש לקיש).

ברייתא

המרחק המקסימלי בין הדיומדין (ללא צורך בפשוטין):

ר"מ: 6 פרות ← 10 אמות.

ר"י: 8 פרות ← 13 1/3 אמות.

רב פפא לא הכיר את הברייתא ולכן השמיע לנו דין זה.

באיזה מקרה המחלוקת (שלר"מ צריך פשוטין ולר"י לא)?

כשהמרחק בין הדיומדין הוא בין 10 אמות (=בור שמונה") ל 13 1/3 אמות ("בור שתיים עשרה" (ראה תוס'').

[בפחות מכך - לכר"ע לא צריך פשוטין, וביותר מכך - לכר"ע צריך].

שאלות אביי את רבה

• האריך בדיומדין יותר מאמה לכל צד עד שהעמיד ריוח שבינתיים על עשר אמות מה יאמר ר' מאיר?

• מה הפיתרון לר"י ביותר מ 13 1/3 אמה - להוסיף פשוטין או להאריך בדיומדין?

• תל המתלקט עשרה מתוך ארבע - נידון משום דיומד או אינו נידון משום דיומד?

• חיצת הקנים קנה קנה פחות משלשה (ולאיכא דאמרי: גודריתא דקני) - נידון משום דיומד או לאו?

אין הוכחה ממשנתנו, כיוון שלא ברור מהי הגירסה ("ובלבד שירבה בפסין/פסין").

אין הוכחה מדברי ר"י בברייתא ("זו מחיצה ואלו פסין"), כיוון שניתן לפרש זאת בשני אופנים.

תשובה: לרשב"א - לא (לא אומרים תרי רואין).
לר' ישמעאל - כן (כן אומרים תרי רואין).

אין הוכחה מדברי הברייתא ("חיצת הקנים נידון משום דיומד"), כיוון שניתן לפרשה בשני אופנים.